

*Д. Ю. Козярин,
студент V курсу 7 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ОСОБЛИВОСТІ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІХ

Ресоціалізація неповнолітнього засудженого в пенітенціарному закладі – складний процес, успішність якого залежить від ефективності заходів з нейтралізації тих асоціальних норм, які стали причиною протиправної поведінки такої особи, розвиток через їх усвідомлення позитивних соціальних норм, цінностей, ролей, зв'язків, зразків поведінки з метою повторної інтеграції в суспільство після звільнення.

Дослідженню питань ресоціалізації засуджених, які відбувають покарання, приділяли увагу у своїх працях такі науковці, як Ю. М. Антонян, Н. А. Беляєв, О. М. Бандурка, І. Г. Богатирьов, О. А. Васильєв, Т. Н. Волков, В. І. Гуськов, В. И. Ігнатенко, І. І. Карпец, М. Я. Гуцуляк, О. Я. Соловій, Н. Ф. Кузнецова, О. Г. Колб, А. Г. Ковальов, В. О. Меркулова, А. Т. Потьомкіна, Т. Г. Предов, С. В. Познишев, М. С. Рибак, Н. А. Стручков, В. М. Трубніков, І. В. Шмаров, А. М. Яковлева, А. О. Яровий та інші вчені.

Аналіз процесу ресоціалізації дозволяє окреслити його структуру, яка складається з трьох етапів – допенітенціарного, пенітенціарного та постпенітенціарного.

Перший етап ресоціалізації – допенітенціарний – визначається як період, який починається з моменту вчинення злочину та арешту, продовжується в ході досудового слідства (перебування в слідчому ізоляторі) та судового процесу, якщо неповнолітній правопорушник визнає свою провину, щиро кається та засуджує свою злочинну поведінку [6, с.8–87]. Ресоціалізація на цьому етапі здійснюється через соціально-психологічні механізми усвідомлення вини, нанесення шкоди та порушення соціальної гармонії неповнолітнім [2, с.67]. У СІЗО створені спеціальні умови на виконання таких завдань: функціонують кімнати виховної роботи, спортивні кімнати або майданчики, навчально-консультативні пункти загальноосвітніх шкіл, бібліотеки, кімнати психологічного розвантаження. Цей етап ресоціалізації закінчується переведенням неповнолітнього із СІЗО до виховної колонії за рішенням суду.

Другий етап – пенітенціарний – є основним. Він починається з

моменту прибуття засудженого в колонію й закінчується звільненням. На цьому етапі неповнолітній проходить декілька стадій перебування у пенітенціарній установі:

- 1) адаптації до умов виконання покарання;
- 2) єдиного процесу виховання, перевиховання, виправлення та самовиховання;
- 3) підготовки до звільнення [4].

Тривалість цих стадій є різною для кожного неповнолітнього злочинця. На пенітенціарному етапі суттєве значення для засудженого має ступінь психологічної підготовленості неповнолітнього, а також багато чого залежить від рівня педагогічно-психологічної роботи та соціального середовища колонії, в яке він потрапляє. [4]. Основним механізмом ресоціалізації цього періоду є адаптація засуджених до нових, ізольованих від суспільства умов життя в колонії. На цьому етапі медичним персоналом здійснюється медичне обстеження, а психологами й педагогами – первинне вивчення особистості новоприбулих та класифікація засуджених за різними ознаками. У результаті таких дій на кожного засудженого складається індивідуальна програма соціально-виховної роботи, а комісія з розподілу засуджених по відділеннях виносить рішення про переведення до дільниці ресоціалізації (ст. 95 КВК України) [3, с.47].

Тільки спостерігаючи за поведінкою неповнолітнього, можна говорити про ступінь його ресоціалізації, у якій проявляється сформована система ставлень особистості до: 1) суспільства; 2) навчання; 3) суспільно корисної праці; 4) громадської роботи; 5) персоналу колонії; 6) колективу засуджених; 9) юридичних і моральних норм; 10) вчиненого злочину тощо [5].

Відповідно до чинного законодавства за 6 місяців до звільнення вихователь відділення СПС складає характеристику на засудженого, у якій містяться оцінка засудженого, надана психологами (школи і колонії), школою, ПТУ, виробництвом, бухгалтерією; усі заохочення, стягнення тощо. Ухвалюється рішення про переведення засудженого на поліпшені умови тримання в дільницю соціальної адаптації.

Для третього етапу – постпенітенціарного – обов'язковою є підготовка засудженого до його повторного інтегрування в суспільство. На засудженого розробляється спеціальна індивідуальна програма підготовки його до звільнення. Засуджені працевлаштовуються на окремих виробничих об'єктах колонії або за її межами на інших об'єктах та проживають у межах колонії у спеціально обладнаних приміщеннях окремо від засуджених. Розглянемо більш ретельно механізми постпенітенціарної ресоціалізації. Опинившись на волі, неповнолітній зустрічається з низкою проблем:

- побутових (втрата житла, розпад сім'ї, розірвання стосунків з близькими);
- працевлаштування (відсутність потрібної кваліфікації, дефіцит робочих місць, відмова в прийнятті на роботу тощо);
- соціально-психологічних (упереджене ставлення оточуючих; втрата соціально корисних зв'язків з рідними, друзями, однокласниками) [1, с.7].

Отже, на початковому етапі перебування на волі неповнолітньому необхідне відновлення (або набуття) соціального статусу, стосунків з найближчим оточенням (батьками, родичами, вчителями, сусідами, друзями), зв'язків із соціальними інститутами (школою, громадськими організаціями), соціально-психологічної гармонії для подальшої успішної адаптації та інтеграції в суспільство [2, с.64]. Процес відновлення – предмет дослідження соціальної реабілітації. Якщо конкретизувати зміст процесу соціальної реабілітації неповнолітнього, який повернувся з місць позбавлення волі, то він включає: вивчення проблем звільненого, особистісних ресурсів особи, яка потребує соціальної адаптації; сприяння вирішенню проблем забезпечення житлом, продовження освіти, професійного навчання, працевлаштування; корекцію індивідуальних рис, що заважають соціальній адаптації, неадекватної реакції на оточення; консультування щодо вирішення побутових проблем у взаємодії зі звільненим; захист прав і представлення інтересів звільненого; нейтралізацію негативного впливу соціального середовища; здійснення психологічної підтримки [1, с.12].

С п и с о к л і т е р а т у р и

1. Беца О. Соціальна адаптація осіб, звільнених із місць позбавлення волі / О. Беца // Соціальна політика і соціальна робота. – 2002. – № 2 (22). – С. 5–15.
2. Гарасимів Ю. В. Усвідомлення провини як умова успішної ресоціалізації умовно засудженого неповнолітнього / Ю. В. Гарасимів // Вісник Житомирського державного університету: Педагогічні науки. – 2009. – Вип. 48. – С. 64–67
3. Кримінально-виконавчий кодекс України. – Харків : ПП «ГВІНІ», 2007. – 96 с.
4. Ростомова Л. М. Особливості переживання провини неповнолітніми, схильними до правопорушень: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.06 спец. «юридична психологія» / Лада Миколаївна Ростомова; Академія управління Міністерства внутрішніх справ. – Київ, 2010. – 17 с.
5. Фіцула М. М. Відхилення у поведінці неповнолітніх: шляхи їх попередження та подолання : навч.-метод. посібник / М. М. Фіцула, І. І. Парфанович. – Тернопіль: Навч. кн. – Богдан, 2008. – 432 с.
6. Шевченко Л. О. Діагностика та корекція психічних станів злочинниць / Л. О. Шевченко; Харків. центр жіночих дослідж. – Харків: Курсор, 2003. – 151 с.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поводження із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.